

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นรูปแบบหนึ่งตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งเป็น **“การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน”** โดยรัฐมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในสังคมไทยเข้ามามีบทบาทในการ **“ร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมสร้างและร่วมตัดสินใจ”** ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๑๖ ว่าด้วยเรื่องการปฏิรูปประเทศ มาตรา ๒๕๕ (๑) ได้บัญญัติเรื่องการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง โดยให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ รู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมือง โดยสุจริตที่แตกต่างกัน และให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งและออกเสียงประชามติโดยอิสระ ปราศจากการครอบงำ

ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation)

หมายถึง การที่กลุ่มประชาชนหรือขบวนการที่สมาชิกของชุมชนที่กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกันที่แสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม และมีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

เรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุด ได้แก่

๑. ระดับการให้ข้อมูล

เป็นระดับต่ำที่สุด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชน เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าวสาร และการแสดงนิทรรศการ เป็นต้น

๒. ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน

เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนได้เข้ามาแสดงความคิดเห็น หรือให้ข้อมูล เช่น การจัดทำแบบสอบถาม การเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้แสดงความคิดเห็น ระหว่างบรรยาย เป็นต้น

๓. ระดับการปรึกษาหารือ

เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถประเมินความก้าวหน้า หรือระบุประเด็นข้อสงสัยต่าง ๆ เช่น การจัดประชุม สัมมนา และการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น

๔. ระดับการวางแผนร่วมกัน

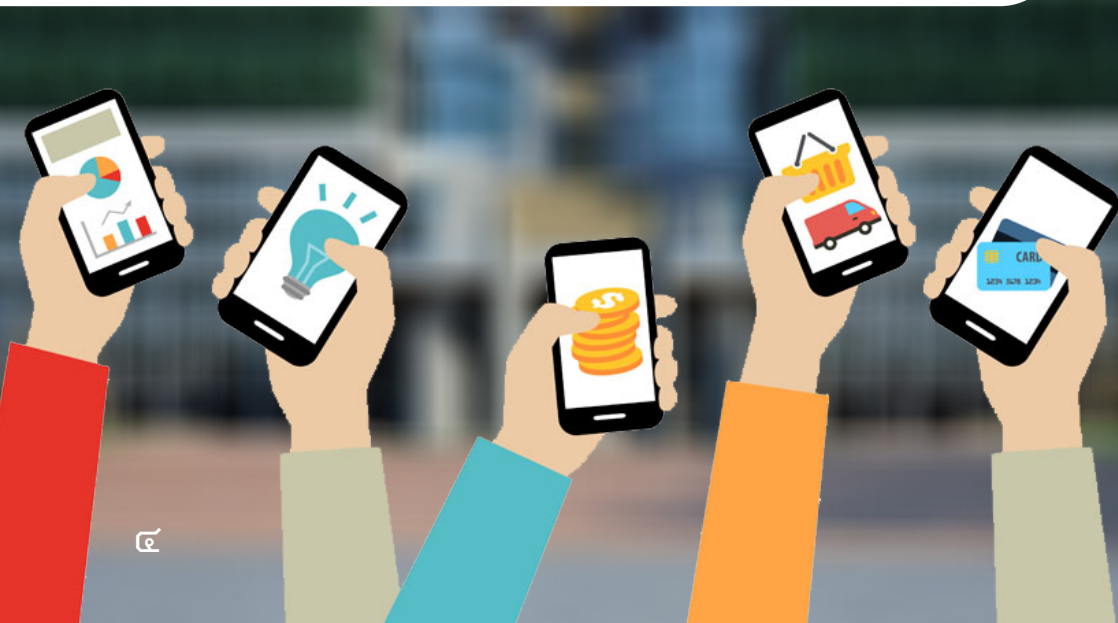
ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน จัดเตรียมโครงการ และผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินงาน เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาที่มาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขข้อขัดแย้ง การเจรจาหาทางประนีประนอม เป็นต้น

๕. ระดับการร่วมปฏิบัติ

เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการกับประชาชนนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

๖. ระดับการควบคุมโดยประชาชน

เป็นระดับสูงที่สุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ การทำประชาพิจารณ์ เป็นต้น

สิทธิการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
ได้ให้สิทธิประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

๑. สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญกำหนดให้ประชาชน
ผู้มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปี ในวันเลือกตั้ง
มีสิทธิเลือกตั้งได้ ซึ่งเป็นการขยายสิทธิ
จากเดิมในอดีตที่ต้องมีอายุครบ ๑๘ ปี
ในวันที่ ๑ มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง
รวมทั้ง ยังกำหนดให้เป็นหน้าที่ของ
ประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
อย่างอิสระ โดยคำนึงถึงประโยชน์
ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ
ดังนั้น หากผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
จะถูกจำกัดสิทธิบางประการ ซึ่งได้
กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑
ว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดไปใช้สิทธิ
เลือกตั้ง และมีได้แจ้งเหตุที่ไม่อาจ
ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือแจ้งเหตุ
ที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งแล้วแต่
เหตุนั้นมิใช่เหตุอันสมควร ผู้นั้น
ถูกจำกัดสิทธิบางประการ

๒. สิทธิจัดตั้งพรรคการเมือง

กำหนดให้บุคคลมีเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามที่กฎหมายบัญญัติ กฎหมายดังกล่าว อย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารพรรคการเมือง ซึ่งต้องกำหนดให้เป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ในการกำหนดนโยบาย และการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง และกำหนดมาตรการให้สามารถดำเนินการโดยอิสระ ไม่ถูกรวบงำ หรือ ชี้นำโดยบุคคลซึ่งมิได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้น รวมทั้งมาตรการ กำกับดูแลมิให้สมาชิกของพรรคการเมืองกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

๓. สิทธิเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

กำหนดให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง **จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคน** เข้าชื่อเสนอกฎหมาย ตามหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หรือ หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ

๔. สิทธิออกเสียงประชามติ

กำหนดให้ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร คณะรัฐมนตรี จะขอให้มีการออกเสียงประชามติในเรื่องใดอันมิใช่ เรื่องที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องเกี่ยวกับ ตัวบุคคลหรือคณะบุคคลใดก็ได้ ทั้งนี้ ตามที่ กฎหมายบัญญัติ รวมทั้งยังกำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ ไปลงประชามติอย่างอิสระ โดยคำนึงถึงประโยชน์ ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ

๕. สิทธิการมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า **ห้าหมื่นคน**มีสิทธิเข้าชื่อร่วมกันในการแก้ไข เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมายว่าด้วยการ เข้าชื่อเสนอกฎหมาย โดยผู้ตติขอแก้ไขเพิ่มเติม ต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ต่อรัฐสภาและให้รัฐสภาพิจารณา**เป็นสามวาระ** การขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต้องไม่ใช่เรื่อง ที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบรัฐ

๖. สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการปกครองท้องถิ่น

- ๑) กำหนดให้มีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นตามวิธีการและรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่กฎหมายบัญญัติ
- ๒) สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง
- ๓) ผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น
- ๔) ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ อาจมาจากวิธีอื่นตามที่กฎหมายกำหนด แต่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน
- ๕) การดำเนินงาน อปท. สภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ต้องเปิดเผยข้อมูลและดำเนินการให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ
- ๖) ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อกัน เพื่อเสนอข้อบัญญัติหรือเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

๗. สิทธิตรวจสอบองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ

ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคนมีสิทธิเข้าชื่อกล่าวหาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ หรือทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่ หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง โดยยื่นต่อประธานรัฐสภา พร้อมด้วยหลักฐานตามสมควร หากประธานรัฐสภาเห็นว่ามีความผิดอันควรสงสัยว่ามีการกระทำตามที่ถูกกล่าวหา ให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องไปยังประธานศาลฎีกา เพื่อแต่งตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมือง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ เพื่อไต่สวนหาข้อเท็จจริง

๘. สิทธิสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา

กำหนดให้ที่มาของวุฒิสภา**จำนวนสองร้อยคน** มาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงาน หรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชน ซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ การกำหนดที่มาของวุฒิสภาดังกล่าว เป็นการเปิดกว้างให้ประชาชนทุกคน ทุกอาชีพ มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง

มาตรา ๔๓ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

- (๑) อนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงาม ทั้งของท้องถิ่น และของชาติ
- (๒) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล และยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ
- (๓) เข้าซื้อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใด อันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน หรือชุมชน หรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุข ของประชาชนหรือชุมชน และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้น โดยให้ ประชาชนที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการ ที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ และปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้น เพื่อรักษา ความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพ ของบุคคลอื่น

บรรณานุกรม

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐. (พิมพ์ครั้งที่ ๔). กรุงเทพฯ: สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๖๒.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. สารสนเทศเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ชุด การมีส่วนร่วมและการตรวจสอบการเลือกตั้ง. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๒. จาก https://www.ect.go.th/lamphun/ewt_dl_link.php?nid=488.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๒. จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=17748&filename=index.

สถาบันพระปกเกล้า. การมีส่วนร่วมของประชาชน. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๒. จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การมีส่วนร่วมของประชาชน>.

จัดทำโดย

กลุ่มงานสารนิเทศ
สำนักประชาสัมพันธ์

สำนักงานเลขาธิการ
สภาผู้แทนราษฎร

๑๑๑๑ ถนนสามเสน
แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐

ช่องทางติดตามข่าวสาร

สื่อสังคมออนไลน์

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร